UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Kristýna Dujsíková

Interpretace románu Franka Herberta Duna

Olomouc 2021 Vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a internetové zdroje.

V Olomouci dne ……

podpis

Chci poděkovat panu Mgr. Danielu Jakubíčkovi, Ph.D. za trpělivost, odborné vedení bakalářské práce a poskytování cenných rad a připomínek.

Obsah

Úvod 5

1 Sci-fi literatura – definice a rozvrstvení 7

2 Dílo Franka Herberta v kontextu sci-fi literatury 11

2.1 Romány mimo ságu Duna 12

2.2 Sága Duna 15

2.3 Zfilmování Duny 18

3 Interpretace románové ságy Duna 20

3.1 Kompozice 24

3.2 Postavy 27

3.3 Hlavní motivy 32

Závěr 39

Seznam použitých zdrojů 40

Úvod

Existují různé důvody, které mě přimějí přečíst si nějakou knihu. Zaslechnu zajímavou citaci, a proto si chci přečíst celou knihu, abych pochopila, proč byla citována. Zhlédnu zajímavý film a chci si porovnat, zda byl lepší či horší než knižní předloha, chci se dovědět, jestli se scénář držel originálu nebo mají společný pouze název. Občas zjistím, že kniha byla horší než film, anebo dokonce není divu, že film byl špatný, když kniha nestála za nic. Objevím knihu, která nepředstavuje pouze spoustu černě tištěného textu na křídově bílém papíře, ale je zajímavě umělecky pojata. Z výtvarné hodiny na ZUŠ si zapamatuji ilustrace a o několik let později trávím dlouhé měsíce zjišťováním, co to bylo za knihu. Dokážu v knihkupectví shrnout z police do nákupního košíku deset knih jen kvůli graficky zajímavé obálce či podivnému názvu.

Planetu Arrakis jsem poprvé poznala prostřednictvím televizní obrazovky. Zapamatovala jsem si jen velmi matně děj, do paměti se mi zaryly pouze vzpomínky na lidi se zářivě modrýma očima, kteří přežívali v drsných podmínkách pouště. Nebyl to ani tak dramatický děj, při kterém člověk nedokáže odtrhnout zrak, neprobíhalo jedno velké drama vedle druhého, jednoduše jsem si pamatovala jen ty divné postavy se zářivě modrýma očima. Pamatuji si, že z toho filmu, jsem měla rozporuplné pocity. Až o několik let později jsem si mohla ono televizní zpracování spojit s knihou Franka Herberta.

Cílem této bakalářské práce je interpretace románové ságy Duna amerického spisovatele Franka Herberta. V následujícím textu se zaměřuji především na první díl *Duna*, ale pro interpretace a rozbor nejdůležitějších motivů jsem považovala za nezbytné nahlížet na toto dílo v rámci celé ságy.

V první kapitole bakalářské práce stručně zmiňuji vývoj science fiction literatury. Považuji za vhodné spojovat ji i s fantasy literaturou. Přece jen je mezi nimi určité pouto. Vysvětluji zde i vývoj pojmu science fiction i to, proč někteří kritici odmítali používat termín sci-fi a navrhovali jiné označení. Dále se pozastavím u některých spisovatelů, kteří jsou více či méně považováni za předchůdce vědeckofantastické literatury a dávali tak podněty autorům budoucích generací.

Následující oddíl je věnován dílu Franka Herberta. Osvětlím důvody, proč se zajímal o určitá témata, kdo jej ovlivnil, co všechno podnikal, aby dokázal své romány napsat. Nastíním některá díla, která ač nedokázala zastínit jeho nejvýznamnější práci, přesto dokázala nabídnout čtenářům zajímavá témata. Na moment se pozastavím i u filmových adaptací Duny. Prvním je film z roku 1984 v režii Davida Lynche, druhým pak televizní minisérie z roku 2000, kterou režíroval John Harrison a jen ve zkratce se zmíním o plánovaném zpracování pro rok 2021 Denise Villeneuva.

Třetí kapitola se již zaměřuje na samotný román Duna. Zde se snažím seznámit s hlavní linií románu, rozebrat důležité motivy (těmi hlavními jsou ekologie, náboženství, osud, metamorfóza), pozastavuji se ve zkratce i u autorova výběru různých termínů, které vytvořil, resp. přejal z nám známých jazyků. Budu charakterizovat také některé postavy románu, poukazovat na souvislosti se skutečnými osobnostmi či národnostmi.

1 Sci-fi literatura – definice a rozvrstvení

Pojmy fantasy i sci-fi literatura bývají řazeny pod jeden shrnující název „speculative fiction“. Fantasy literatura si bere na pomoc nadpřirozeno, zatímco sci-fi se opírá o oblast vědy, předpokládá nebo snad do jisté míry předvídá různé objevy, civilizační změny, je od počátku ovlivněná rozvojem techniky. Fantasy má blíže k mýtům a pohádkám, objevuje se v ní magie. Postavy fantasy literatury jsou většinou ustálenými typy – hrdina vydávající se na cestu plnou dobrodružství a různých úkolů, jeho pomocník, hrdinův učitel, sok, se kterým se musí hrdina vypořádat a především fantastické bytosti. Fantasy příběhy jsou situovány do imaginárních či paralelních světů, ve vědeckofantastické literatuře se autor zamýšlí spíše nad možností toho, že se hrdina do jiného světa dostane pomocí nějakého vynálezu, nebo se děj odehrává v daleké budoucnosti, kdy lidé dávno obývají jiné planety.

Fantasy literaturu můžeme rozdělit do tří základních skupin: epické, hrdinské a science fantasy (ta se nachází na pomezí fantasy a science fiction). Počátky fantasy literatury můžeme spatřit už v utopických dílech z 19. století. „*Vzhledem k akceleraci vývoje technické civilizace se od počátku 20. stol. rozvíjel především žánr sci-fi a ještě nevyhraněná fantasy zůstávala spíše na okraji čtenářského zájmu.*“[1] Brzy se však objevila velmi významná fantasy díla, která si získávají čtenářskou pozornost i po letech. J. R. R. Tolkien představil čtenářům svět plný kouzel, fantastických zvířat, elfů, čarodějů, skřetů a dalších postav v díle *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* a následně v *Pánu prstenů*; podobně zaujal C. S. Lewis svým cyklem *Letopisy Narnie*. Později se objevuje také postava pistoníka Rolanda z Gileadu v sérii *Temná věž* od S. Kinga. Ze současné doby stojí za zmínku určitě britský autor vlny New Weird China Miéville, který za své romány získal nemalý počet ocenění. Jeho prvotina *Král Krysa* (1998) našla inspiraci v mýtu o krysaři z německého města Hameln, ale Miéville posouvá příběh poněkud jiným směrem, zasazen je do současného Londýna.

Termín science fiction poprvé použil H. Gernsback na začátku 20. století. V Evropě bylo označení přijato až mnohem později, ve Velké Británii se objevilo ještě jiné pojmenování: speculative fiction – pojem sci-fi se totiž používal jako hanlivé

[1] MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů.* Vydání první. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004, s. 189.

označení pro díla nízké kvality tohoto typu literatury. Zkratka SF, kterou podporovatelé žánru prosazovali, mohla zahrnovat jak označení speculative fiction, tak science fiction. V českém prostředí však označení sci-fi není vnímáno hanlivě jako v Británii, a tak je toto označení na našem území poměrně běžné a je vnímáno neutrálně.

„Je-li dost obtížné vymezit žánr vědeckofantastické literatury – půtky odborníků to dokazují víc než dost – není na druhé straně nic snazšího, chceme-li ho označit. Stačí říci: „Víte, ty příběhy, co se v nich mluví o meziplanetárních raketách," a i nejméně připravený čtenář pochopí okamžitě, oč běží."[2] Pojmem science fiction literatury je označována ta část literatury, kdy se děj odehrává převážně v budoucnosti nebo přítomnosti (občas se můžeme setkat i se sci-fi situovanou do minulosti) a objevuje se zde *„vynález, setkání s jinou formou života, neobyčejné schopnosti člověka, dosud nerealizovaný experiment, dosud neuskutečněná událost globálního významu (katastrofa, nová světová válka) a podobně."*[3] Žánr sci-fi však na rozdíl od fantasy vyžaduje, aby tyto konkrétní motivy v díle bylo možno vědecky odůvodnit.

Jak upozorňuje Železný ve Stvořitelích nových světů, abychom se dokázali rozhodnout, zda příběh (ať v knižní či filmové podobě) patří do skupiny sci-fi, *„musíme v první řadě vědět, kdy autor knihu napsal. Vernových Dvacet tisíc mil pod mořem nepřestává být sci-fi románem jen proto, že moře dnes brázdí celé desítky nautilů."*[4] Jde o stejnou situaci, jako že historickým románem není román z osmnáctého století, protože to už je pro nás minulostí, ale je historickým románem tehdy, pokud byla daná doba historií pro samotného autora.

Není možné s jistotou označit jediného autora za úplně prvního předchůdce vědeckofantastické literatury. Svou dobu předběhla např. Mary Shelleyová (1797–1851) se svým *Frankensteinem* (1818). Upozorňovala zde na negativní důsledky využívání vědy. Někdy bývá s počátky science fiction spojován i Edgar Allan Poe (1809–1849), avšak *„jedinou povídkou, kterou můžeme v Poeově díle nazvat vědeckofantastickou, je Bezpříkladné dobrodružství jistého Hanse Pfaala (1835). Není to utopie – spíše parodie na ni."*[5] Dalším autorem, kterého je nezbytné zmínit je Jules Verne (1828–1905). Známe ho jako autora dobrodružné prózy, část jeho díla tvoří také literatura s prvky science fiction. Získal si oblibu u dětských čtenářů,

---

[2] BUTOR, M. *Krize růstu vědeckofantastické literatury.* In Butor, M.: Repertoár. Praha: Odeon 1969, s. 19.
[3] NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995, s. 32.
[4] ŽELEZNÝ, Ivo. *Stvořitelé nových světů: antologie světové science fiction.* Vydání druhé. Praha: Art-servis, 1990, s 259.
[5] GENČIOVÁ, M. *Problémy geneze a historie vědeckofantastické prózy.* Zlatý máj 1967, r. 11, č. 7, s. 534.

i když tuto skutečnost nenesl příliš dobře. Vedle Julese Vernea stojí také další významné jméno. Vernův následovník Herbert George Wells (1866–1946). „*Objevil pro fantastiku hlavní motivické okruhy: budoucnost, její techniky i sociální konflikty; mimozemšťany, střetnutí s nimi i pokusy o dohodu; cestování kosmem i cestování v čase; genetické inženýrství; válečná střetnutí budoucnosti; mimosmyslové vnímání. Nepředvídal kybernetiku a robotiku.*“[6] Wellsova tvorba se zaměřovala více na filozofickou a sociální úroveň příběhů, Vernova tvorba byla dobrodružná.

„*Science fiction je realistická část, fantastické literatury, která užívá v reálném, ať už budoucím, přítomném, či minulém světě znalostí a vynálezů, které v době vzniku díla nebyly všeobecně známy, skutečností, které dosud nenastaly, a teorií, které nebyly uplatněny v praxi.*“[7] Podoba vědců v prvních vědeckofantastických románech se stávala prototypem, šlo o neměnné postavy, inteligentní podivíny, jejichž konání bylo mnohdy nepochopitelné. „*Vědec v SF převzal roli mága ze staré fantastiky. Působil zlo nebo konal dobro a používal k tomu tajemných prostředků, jež dokázal ovládat jen on a nikdo jiný.*“[8]

Meziválečné období představovalo pro vědeckofantastickou literaturu krizi. V některých evropských zemích se neprosadila nebo se na ni nahlíželo s despektem, v Americe se kvalita románů hluboce propadla. Ve Velké Británii v té době vyšel dystopický román *Konec civilizace* (1932) od Aldouse Huxleyho (1894–1963). Kniha „*zapůsobila na současníky jako zjevení. Jasnozřivost, s jakou dokázal domyslet a extrapolovat znepokojivé jevy společnosti, ve které žil, nastavila společnosti zrcadlo, v němž lidé spatřili hrozný obraz budoucnosti.*“[9] Huxley tímto dílem ukázal, že žánr science fiction má co nabídnout a rozhodně může dosáhnout vysoké kvality.

Ve Spojených státech na začátku 20. století se v rukou čtenářů začaly objevovat časopisy věnované konkrétním typům románů. Byly zaměřené na kovbojské příběhy, milostné (Love Stories) nebo na záhadné příběhy. Tyto časopisy se tiskly na velmi levném papíru nazývaném „pulp“, podle něj se poté začalo stejně říkat i science fiction literatuře nevalné kvality. Science fiction získalo svůj časopis až v roce 1926 díky Hugovi Gernsbackovi nazvaný Amazing Stories. S takovými časopisy však přicházeli také autoři, kteří nedbali na kvalitu a jen do literárního světa

[6] NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995, s. 26.
[7] ŽELEZNÝ, Ivo. *Stvořitelé nových světů: antologie světové science fiction.* Vydání druhé. Praha: Art-servis, 1990, s. 257.
[8] NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995, s. 40.
[9] Tamtéž, s. 42.

pouštěli jeden fantastický příběh za druhým. Zmínit můžeme např. E. R. Burroughse. *„Od jeho seriálů se odvíjejí dvě významné linie science fiction, tzv. „space opera“ neboli vesmírná opera a „heroic fantasy“ čili hrdinská fantastika, zvaná též „sword and sorcery“, česky např. meč a čarodějnictví.“*[10]

Zatímco americká science fiction zažívala v 50. letech znovu rozvoj a obrovský zájem ze strany fanoušků, v západní Evropě málem upadla v zapomnění, nakladatelství měla zájem o americkou tvorbu. Svou úroveň si udržela pouze science fiction z Velké Británie.

[10] NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995, s. 45.

2 Dílo Franka Herberta v kontextu sci-fi literatury

V díle Franka Herberta jsou patrné některé opakující se motivy, které pro něj byly charakteristické. Důležitou složkou jeho děl byly vztahy jedince ve společnosti, sociální otázka byla velmi výrazná v mnoha jeho dílech a vpracovává do nich úvahy nad Jungovým kolektivním nevědomím. V Duně se otázka kolektivního nevědomí objevuje také, mimo ni však zaměřuje svou pozornost i na problém ekologie. Té science fiction nevěnovala dlouhou dobu pozornost. Z autorů předválečné doby snad jen Stanley G. Weinbaum. Situace se měnila až v polovině dvacátého století, *„kdy se projevily první obavy z devastace životního prostředí na Zemi.“*[11] Autoři se zamýšlejí nad budoucí podobou naší planety, ale vytvářejí ve svých fantaziích i zcela nové mimozemské ekosystémy. *„V Duně stvořil Herbert kompletní svět se vším všudy, svět propracovaný do posledního detailu. Poprvé v historii sci-fi nám autor předkládá i vědecky fundovanou ekologii svého stvořeného světa.“*[12] Představa o budoucnosti naší planety mířila většinou k obrazu zničené Země, či zcela přelidněné planety a v podstatě neexitující ostatní fauny a flory, která nás měla před takovým možným koncem varovat. Druhá skupina autorů se vrhala do nelehkého úkolu. Vytvoření zcela nového světa je velkou výzvou, někteří autoři ji však přijali. Mezi nimi byl právě Frank Herbert s *Dunou*, vedle něj ale také Brian W. Aldiss s románem *Skleník* (1962) a jiní.

Umělá inteligence je lákavé téma pro mnoho autorů i v dnešní době. Ale pokud bychom se zamýšleli nad některými autory, kteří nad možností umělé inteligence zařazené do našich životů přemýšleli, pak by nás v současnosti napadlo jméno Briana W. Aldisse, mj. autora krátkého příběhu *Supertoys Last All Summer Long* (1969), na jehož námět byl natočen film *A. I. Umělá inteligence* (2001) nebo román Isaaca Asimova *Já, robot* (1950), který se taktéž dočkal filmového zpracování. Frank Herbert se ve své tvorbě na umělou inteligenci také zaměřoval. Kromě románu *Duna*, v němž sleduje lidskou společnost poznamenanou dávnou válkou se stroji, se tímto tématem zabýval i v díle z roku 1966 *Destination: Void „v němž vznesl otázku, kde vlastně umělá inteligence počíná, a za klíčový považuje vznik vědomí.“*[13] Námětem inteligence se autoři zabývali v nejrůznějších směrech. Porovnávali vysoce vyspělé

[11] NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995, s. 133.
[12] PEPRNÍK, Michal: *„Duna“.* [Frank Herbert, román.] Zlatý máj, r. 33, 1989, č. 8, s. 503.
[13] NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995, s. 138–139.

tvory se zaostalou rasou, přikládali vyšší inteligenci jiným živočichům (delfíni vystupují jako velmi chytrá zvířata např. ve *Stopařově průvodci Galaxií* Douglase Adamse). Nebo se spisovatelé uchylovali k námětům o vysoce inteligentních návštěvnících z jiných planet a tyto příběhy se pak lišily přístupem k takovéto možnosti. Spisovatelé setkání s cizími bytostmi viděli vlastně ve dvou základních směrech. Cizinci nás budou vnímat jako pouhou jinou formu života a tudíž nebudou mít potřebu nás napadat, anebo pro ně budeme pouze zotročenými zvířaty, která mohou využívat. Frank Herbert tuto myšlenku několikrát také uplatnil. To ovšem zmiňuji v následující kapitole.

Herbert si své místo mezi významnými autory sci-fi zajistil bezpochyby románovou ságou o Duně. Jeho ostatní romány tolik slávy nezískaly, jsou v nich však patrné především sociální aspekty, které vykrystalizovaly právě v Duně.

2.1 Romány mimo ságu Duna

Důležitou roli v Herbertově literární tvorbě představuje jeho žurnalistická práce, ta udala pozdější tvář a tempo jeho další tvorbě. Díky ní byl zvyklý dělat detailní výzkumy, probírat se spoustou materiálů, cestovat a studovat nejrůznější prostředí a národy. Z původně žurnalistických námětů vznikly i dva jeho romány *Under Pressure* a samotná *Duna*. Herbert pro své romány dlouho shromažďoval fakta, mnohdy posbíral informace z různých oborů a pak je teprve vzájemně propojoval – v Duně jsou tak patrné inspirace náboženstvím, ekologií, filozofií C. G. Junga. Velkou váhu přikládal vlastním zkušenostem. Potřeboval situace skutečně zažít, aby je pak v přenesené formě dokázal zobrazit věrohodně.

Z toho důvodu se v jeho životopise objevuje velké spektrum povolání. Nebyl za svůj život pouze spisovatelem, resp. novinářem. Vyzkoušel si práci televizního kameramana, potápěl se pro ústřice, zajímal se o politické dění. Kvůli Duně studoval podobu mýtických hrdinů, zjišťoval podrobnosti o různých náboženstvích, jeho názory utvářel také příklon k zen-buddhismu.

Zájem o ekologii, jenž je patrný v Duně, se promítal i v jeho osobním životě. Žil na farmě v Port Townsendu, měl zde mnoho technologických přístrojů, ale snažil se tím o důmyslné využití přírody za pomocí technologií, o podporu přírody nikoli její zničení. „*His purpose is to show that, by developing alternative energy sources*

and by taking individual responsibility for the way we live, we can maintain a high standard of living without cutting ourselves off from the natural world.“[14]

Frank Herbert strávil nějaký čas za hranicemi Mexika. V roce 1940 se poprvé oženil, manželství však skončilo ještě před koncem světové války. Z tohoto manželství měl dceru Penny. Až později poznal ženu, která pro něj byla po mnoho let inspirací a obrovskou oporou.

Pod svým skutečným jménem publikoval Herbert v roce 1945. Válečný příběh *The Survival of the Cunning* vyšel v časopise Esquire. Příběh se odehrává na Arktidě, hlavní postavou je zde Eskymák, který pomáhá Američanovi najít radarové stanoviště Japonců. Jsou pak jedním japonským vojákem zajati, ale právě díky schopnosti přežít v drsném prostředí, byl Eskymák ve výhodě. Zbraň, pomocí které se jich chtěl venku Japonec zbavit, chlad nevydržela, zato Eskymákův nůž jim v danou chvíli zachránil život.

V roce 1945 se Herbert přestěhoval do Seattlu, kde pracoval pro deník Post Intelligencer, stěhoval se i z toho důvodu, aby mohl studovat na Washingtonské univerzitě. Tam však zůstal pouhý rok, jelikož mu studium nepřinášelo tolik, co od něj očekával a ke všemu ho více zajímalo psaní.

V té době se na univerzitě seznámil s Beverly Stuartovou, se kterou se roku 1946 oženil. Měl s ní dva syny Briana a Bruce. V manželce našel celoživotní oporu (vztah vydržel do roku 1984, tehdy jeho žena zemřela), podporovala ho ve spisovatelské kariéře, i přesto, že žánr sci-fi byl na výdělek velmi nejistý.

Po odchodu z univerzity začal pracovat pro Seattle Star, jehož činnost však brzy skončila (noviny vycházející od roku 1899 do 1947), poté přešel do Tacoma Times, které postihl podobný osud v roce 1949. Brzy se mu však ozval bývalý pracovník těchto novin, který přešel do deníku Press-Democrat v kalifornské Santa Rosa a navrhoval mu, aby šel pracovat k němu. Herbert nabídku přijal a časem se ukázalo, že udělal správný krok. Poznal zde manžele Ralpha a Irene Slatteryovy, dva psychology, kteří ho v mnohém vzdělávali, dávali mu mnoho cenných podnětů. Irene Slattery byla navíc studentkou C. G. Junga v Curychu – odtud Herbertův vliv patrný v Duně. Podobně ho také seznámili s odnoží buddhismu Zen,

[14] O'REILLY, Tim. Frank Herbert. *oreilly.com* [online], aktualizováno 27. 12. 2019 [cit. 24. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.oreilly.com/tim/herbert/ch02.html>

která se také v Herbertově práci projevila. Ralph Slattery dal Herbertovi široký teoretický přehled psychologie. Irene mu pak pomáhala chápat neverbální komunikaci, zprávy skryté v nepatrných pohybech těla.

První Herbertovo sci-fi bylo publikováno v časopise Startling Stories v roce 1952, příběh neslo název *Looking for Something*. Zde se divadelní hypnotizér domnívá, že všechno, co vidí on a všichni ostatní kolem sebe, je pouhou iluzí hlavního hypnotizéra. A skutečně tomu tak je. Jejich život řídí mimozemské bytosti, které lidi využívají pro své vlastní účely – žlázová sekrece jim poskytuje jakýsi druh nesmrtelnosti. Když je hlavní hrdina odhalen jednou z bytostí, není jednoduše zabit, místo toho je jeho mysl „přeprogramována“ a od té chvíle žije životem řidiče, který při své profesi nemá tendence ukájet svou zvědavost a tak je nemůže znovu odhalit.

V roce 1954 vyšel další Herbertův sci-fi příběh nazvaný *Operation Syndrome*. Zatímco *Looking for Something* byl poněkud naivním příběhem, *Operation Syndrome* je už propracovanější. Městy se šíří mor. Lidé upadají do kolektivního nevědomí. Hlavní hrdina později zjišťuje, že situaci má na svědomí pěvecká dvojice. V každém městě, kde vystupovala, se po jejich odchodu mor objevil. Ovlivňují lidi pomocí jakéhosi telepatického přístroje. Následovala díla jako *The Gone Dogs* (1954), *Pacrat Planet* (1954), *Rat Race* (1955), *Occupation Force* (1955).

V roce 1955 vyšel jeho první román *Under Pressure* (někdy vydáván také pod názvem *The Dragon in the Sea*) – vycházel po částech v měsíčníku Astounding. Román představoval pro Herberta významný krok, projevil se jako další osobitý spisovatel science fiction.

V *Under Pressure* se děj odehrává v nedaleké budoucnosti, Východ bojuje se Západem. Západ pomocí speciálních ponorek (tzv. subtugů) tajně krade Východu ropu. Dochází k potížím. Některé ponorky mizí, anebo se členům ponorek něco divného stane. Mladý psycholog John Ramsey je vyslán zjistit, co se to na palubách posádkám děje, jak je možné, že se zbláznili.

Po čase nachází příčinu. Muži na palubě upadají do jakéhosi nábožensko-fanatického stavu vůči svému kapitánu Sparrowovi. Jeho problémem však není snaha ostatní ovládat, pouze si dokázal udržet svou dávku zdravého rozumu (nebo snad míru šílenství), která mu pomáhá zvládat různé situace na palubě,

zatímco jeho muži to nedokážou a jedinou jejich jistotou je právě kapitán, který jim udává směr. Pokud by je on nehlídal, necítili by se jistě, „*the subconscious perceives the submarine as a kind of womb, the underwater tunnels through which the vessel returns to its hidden base as a kind of birth canal, and the return to the surface as birth into an unknown and hostile world. ‚The breakdowns are a rejection of birth by men who have unconsciously retreated into the world of prebirth,‘ he concludes.*“[15]

V roce 1966 vyšel román *The Green Brain*, tématem nesmrtelnosti a genetickým inženýrstvím se zabýval v knize *The Eyes of Heisenberg* ze stejného roku. „*Autora zajímaly otázky mimosmyslového vnímání, superinteligence, kolektivního vědomí, genetického inženýrství (mnohem dříve, než tento pojem zdomácněl na stránkách odborného i denního tisku).*“[16] Proto se setkáváme s obdobnými tématy i v Duně. V roce 1968 vycházejí knihy *The Heaven makers* a *Santaroga Barrier*, *The Dosadi Experiment* vychází v roce 1977. Duně alespoň do jisté míry mohl konkurovat snad jen jediný Herbertův román – *Hellstrom‘s Hive* z roku 1973 pojednávající o komunitě lidí, kteří žijí v podzemí ve stejné hierarchii, v jaké žijí včely. Každý člen této společnosti má své konkrétní místo, každý má svou úlohu.

Zcela zřejmá myšlenka spojující Herbertova díla je postavit hrdiny do co nejtěžších situací, nutit je balancovat, rozvíjet své schopnosti, zacházet do krajností – jednoduše je postavit do takové situace, kde musejí prokázat svou snahu a chuť jednoduše přežít.

2.2 Sága Duna

Příběh o meziplanetárních bojích, intrikách, těžbě koření, které se vyskytuje pouze na jediné planetě, o ekologické hrozbě, náboženském fanatismu a mnohém dalším nekončil pouhým jediným románem. Frank Herbert po čtyřech letech od prvního vydání Duny přišel s pokračováním. Ve druhém dílu *Spasitel Duny* (1969) Paul nastoluje pevnou vládu nad Arrakisem a rozšiřuje svou moc přes celé impérium. Sám se stává loutkou, uvědomuje si, že svůj život řídí jen do jisté míry, jinak je odevzdán své cestě. Z politických důvodů se oženil s imperátorovou dcerou –

[15] O'REILLY, Tim. Frank Herbert. *oreilly.com* [online], aktualizováno 27. 12. 2019 [cit. 24. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.oreilly.com/tim/herbert/ch02.html>

[16] NEFF, Ondřej. *Dinosaurus číslo čtyři.* In HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání první. Praha: Svoboda, 1988, s. 581.

princeznou Irulán. Ta je skutečně pouze postavičkou dosazenou vedle Paula, nevěnuje jí víc pozornosti než je nutné. Za svou družku – oficiálně pouze konkubínu – si zvolil Chani. Ve *Spasiteli* Chani čeká znovu dítě – o to první přišli během bojů už v prvním dílu ságy – a Paul si je díky svým věšteckým schopnostem vědom, že Chani porod nepřežije. To spouští řadu chystaných intrik, inženýři z Tleilaxu mu posílají klon jeho dřívějšího přítele Duncana Idaha. Ač Paul ví, že Duncan je pouze jejich nástrojem a je to celé past, dar přijímá a Duncana si ponechává. Tleilaxané očekávají, že po smrti Chani bude chtít Paul využít jejich schopností a oživit svou družku alespoň v podobě gholy, to ale Paul neriskuje.

Při útoku přijde Paul o zrak, ale spiknutí dokáže přežít a dokonce porazit svého protivníka díky svým dětem – dvojčatům, která se narodila – jež mají také schopnost vidět vzpomínky a tak jejich očima může sledovat svět kolem sebe. Paul na konci knihy odchází do pouště, podle fremenských zvyků má slepec odejít a darovat svou vodu poušti.

Třetí díl ságy *Děti Duny* (1976) sledují počátky života Paulových dětí – syna Leta II. a jeho sestry Ghanimy. Dočasně se jejich regentkou stává teta Alia. Ani ji ale nečeká lehký osud. Ještě když byla Alia v matčině děloze, byla vystavena Vodě života, vlastnila vědomí svých předků už od narození. Alia nebyla dost silná, aby nad hlasy ve své hlavě získala kontrolu a propadala šílenství. Byla označována jako Zvrácenost – „*člověk, nad jehož myslí převezme vládu některý z vnitřních životů, většinou zlovolný.*“[17] Její mysl ovládne baron Harkonnen a Alia se stává nebezpečnou nejen sobě, ale i ostatním. Obě děti díky svým schopnostem se na svůj věk deseti let vůbec nechovají. „*Tak malé děti, a přitom dost moudré, aby mohly zasedat v Radě. Tělem jsou to možná děti, ale zkušeností jsou velmi staré, narozené s úplnou gementickou pamětí, se strašlivým uvědoměním, které jejich tetu Alii a je samé vyděluje ze společnosti všech ostatních žijících lidí.*“[18] V jejich myšlenkách se nacházejí vzpomínky mnoha jejich předků a tak jsou mnohem vyspělejší. Na Leta čeká velmi těžká cesta. Ví, že musí nastoupit na Zlatou stezku, i když se ho mysl jeho otce snaží z cesty odradit, je přesvědčen, že není jiná možnost. Později pochopí, co v jeho snech znamená věta: „*Moje kůže mi nepatří.*“[19]

---

[17] HERBERT, Frank. *Děti Duny.* Vydání druhé (v Baronetu první). Praha: Baronet, 2001, s. 432
[18] Tamtéž, s. 12.
[19] Tamtéž, s. 285.

V následujícím díle *Božský imperátor Duny* (1981) se děj přesouvá o více než tři tisíce let dopředu. Letova přeměna dosáhla obrovských rozměrů. Planeta Arrakis – teď už nazývaná pouze Rakis dosáhla dlouho očekávané změny. Pouště z velké části zmizely, lidé netrpí nedostatkem vody, ale z planety mizí červi a prostý způsob života fremenů je dávno zapomenut. Lidé jsou marniví, vnímá to pouze Leto, protože si pamatuje dřívější časy. Po celá staletí si nechává od Tleilaxu klonovat Duncana Idaha. Leto už je svým životem znavený, naštěstí ví, že i na něj čeká někde konec jeho utrpení. A ta se nezadržitelné blíží. On jen potřebuje zajistit, že jeho nezbytná krutovláda dosáhla požadovaného účinku a on zachránil budoucnost lidstva.

Další dva díly *Kacíři Duny* (1984) a *Kapitula: Duna* (1985) – a jsou těmi posledními, které o pouštní planetě Herbert napsal – pak sledují dění planety po Letově zániku. I zde sleduje autor obrovské změny celého impéria. Jediný kdo z původních postav všechny tyto proměny mohl sledovat, byl ghola Duncan Idaho. Muž, který původně zahynul v bitvě za doby, kdy Paul Atreides ještě ani nevládl.

Herbertovu tvorbu ukončila smrt, ve vyprávění o Arrakisu ale nadále pokračoval jeho syn Brian společně se spisovatelem Kevinem J. Andersonem. Pod jejich spoluprací vyšlo velké množství knih pojících se k původní Duně. Vyšly trilogie sledující historii jednotlivých rodů, dále trilogie vyprávějící o důležitých událostech planety a mnohé další příběhy různého rozsahu. Kvalitu a váhu těchto pokračování v porovnání s tvorbou Franka Herberta si však musí udělat každý sám.

Sága proplouvá obrovským časovým rozpětím. Franku Herbertovi nestačilo sledovat osudy planety, která je od nás vzdálená tisíce let, posouval se postupně dál a dál do ještě vzdálenější budoucnosti. Na počátku jsme sledovali kruté životní podmínky jedné nenápadné planety, jejíž jedinou, ale podstatnou hodnotou pro ostatní bylo vzácné koření pevně svázané s gigantickými pouštními červy. Sledoval touhu obyvatel změnit planetu, aby se na ní dalo pohodlněji žít, nechával ji zarůst travinami, měnil její ekosystém. „*Smyslem románu je varování lidstvu před nepromyšlenými zásahy do ekologie, které mohou mít katastrofální důsledky pro život.*“[20] Frank Herbert se nebál ukázat, jak daleko ty změny mohou dojít. Poukazoval na to, jak jedna pozitivní změna pro lidstvo, neznamená pozitivum pro zbytek života na planetě.

[20] SIROTEK, Jiří. Ze světa sci-fi: Frank Herbert. In *Světová literatura: Revue zahraničních literatur*, r. 1981, roč. 26, č. 6, s. 129.

Všechno má svou cenu a každá nepatrná změna spustí nezastavitelný efekt motýlích křídel.

2.3 Zfilmování Duny

Osud pouštní planety se dočkal od svého prvního knižního vydání hned několika filmových zpracování. Vedle filmů na její náměty vznikla roku 1992 dokonce videohra.

Dříve než se zpracování zhostil David Lynch, o zfilmování uvažoval Alejandro Jodorowsky, který zamýšlel do postavy barona Harkonnena obsadit Orsona Wellese a v roli imperátora si představoval malíře Salvadora Dalího. Na soundtracku se měli podílet Pink Floyd a Magma. Producenti Hollywoodu však plán pohřbili už v zárodku. Film by byl finančně velmi nákladný a nikdo nechtěl projekt zaštítit.

V roce 1984 vznikla tedy první filmová verze v rukou Davida Lynche (režisér Mazací hlavy nebo Sloního muže). Vznikl film dlouhý 137 minut. Duna je však velmi obsáhlá a tak tento čas nestačil na objasnění všech důležitých momentů, vznikla poměrně „osekaná“ verze, která nebude dávat nikomu, kdo Dunu nečetl, smysl.

Lynch sice relativně dodržel podobu jednotlivých postav, Atreidové s černými vlasy, mentati s rudými skvrnami na rtech apod., ale zároveň zpřeházel jednotlivé scény do odlišného pořadí, divák má po celou dobu sledování filmu jaksi pocit trapnosti, kterého se nemůže až do závěrečných titulků zbavit. Zkomplikoval si svou situaci také tím, že se snažil do filmu zakomponovat i výrazný prvek knihy – vnitřní řeč postav – snažil se tedy o něco podobného, jako Frank Herbert, vysvětlovat diváku podstatné detaily, ale spíše se to míjelo účinkem. Tomu pak odpovídal úspěch filmu – příliš velký nebyl.

V dokumentárním filmu *Jodorowsky's Dune* se sám Jodorowsky vyjadřoval k Lynchovu zpracování Duny. Považoval za velkou ztrátu, že nemohl film natočit a jeho synové ho přiměli, aby se šel na film podívat. S těžkým srdcem svolil, nechtěl film vidět, dílo, které chtěl tolik režírovat, vytvořil místo něj někdo jiný. A co když ho natočil dobře, lépe než by ho natočil sám? V dokumentu Jodorowsky

pak vzpomíná: „*Even I think I will cry. And I start to see the picture, and step by step, step by step, step by step, I became happy because the picture was awful!*“[21] [22]

Roku 2000 vytvořil režisér John Harrison třídílný seriál Duna určený pro televizní vysílání. Tento filmařský počin má také mnoho svých negativ – asi nejvýraznějším je nedokonalost filmových triků. Scény z pouště jsou zcela evidentně natáčeny v jediné místnosti, protože divák si lehce všimne, že vzdálené písečné duny jsou pouze plátnem v pozadí. Z Paula je světlovlasý muž, skvrny na mentatských rtech také zmizely. Ale co se rozhodně podařilo Harrisonovi, je děj. Dodržuje mnohem poctivěji knižní předlohu a i z toho důvodu je samozřejmě film rozdělen na tři části, tedy čítající dohromady 4 hodiny 30 minut.

V návaznosti na tuto televizní minisérii vzniklo v roce 2003 pokračovaní pod názvem Děti Duny (nebo Děti planety Duna), pod režií Grega Yaitanesa. Objevují se zde víceméně stejní herci, film je opět rozdělen do třech epizod. Film zpracovává látku z následujících dvou knižních dílů – Spasitel Duny a Děti Duny. Tomuto zpracování ohromně napomohla i vynikající instrumentální hudba Briana Tylera.

V současnosti vzniká nové filmové zpracování, na pozici možných režisérů se objevilo mnoho jmen, nakonec u projektu zůstal Denis Villenueve. Nemohu soudit, jak bude film ve výsledku vypadat, připadá mi však smutné, že i zde filmaři propadli současnému strachu z toho, že autor v románu nedodržuje souměrný počet mužských a ženských postav a tak cítili potřebu tuto nerovnováhu trochu zmírnit a z ekologa Lieta Kynese se stala žena. Vzhledem k tomu, že v románu – konkrétně v Příloze první: Ekologie Duny, se zcela jasně autor vyjadřoval k tomu, že Liet Kynes byl muž a dokonce se v románu dovídáme, že byl otcem Chani (Paulovy družky), těžko říct, jak tuto chybu ve filmu tvůrci vysvětlí. I přesto by podle prvních ukázek snad mohlo vzniknout zajímavé dílo. Nemohu se však osobně zbavit zklamání, že současná hrůza z nerovnováhy mezi ženami a muži a mezi etnickými rozdíly apod., ovlivňují výběr herců a mění se tak poměrně výrazně původní charakter některých postav.

---

[21] A. Jodorowsky about David Lynch‘s Dune. *Youtube.com* [online] 15. 8. 2014 [cit. 25. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pJ7YZXeI54s>, 00:48.

[22] „*I když jsem myslel, že budu plakat. A začal jsem ten film sledovat, a krok za krokem, krok za krokem, krok za krokem, jsem se cítil šťastný, protože ten film byl otřesný.*“ (vlastní překlad)

3 Interpretace románové ságy Duna

Duna si nachází cestu ke čtenářům i po více než padesáti letech od svého prvního vydání. Pro některé kritiky může být pouze další vesmírnou operou, ale i přesto si získala obrovské množství věrných fanoušků, pro které byla a stále je velmi atraktivní ekologická otázka románu. Už v době vzniku Duny a dávno před ní, se svět zajímal o globální změny, které pro nás představují ohrožení. Ekologické problémy jsou horkým tématem i v dnešní době. Jen si vzpomeňme, kolikrát denně se na veřejnosti přetřásají problémy s oceány zahlcenými plasty, obrovské znečištění ovzduší, klimatické změny způsobující tání ledovců, úhyn v současnosti již ohrožených druhů živočichů a rostlin. Ať už na to osobně máme názor jakýkoliv, pravdou je, že pro mnoho lidí je právě díky tomu Duna stále aktuální a námětově atraktivní.

Herbert do svého románu o mnohaletých bojích vládnoucích rodů zasadil složité filozofické názory, inspiraci zen buddhismem a islámskou kulturou, životem různých kmenů, žijících v drsných podmínkách naší planety.

Autor důmyslně propracoval charakter jednotlivých postav. Z počátku může čtenář nabývat dojmu, že Atreidové budou ti zcela kladní hrdinové a naprostým protějškem jim budou Harkonnenové. Ale Frank Herbert se nesnažil vytvořit černobílé typy, Paul Atreides se musí mnohokrát rozhodovat s obrovskou nelibostí, musí počítat s oběťmi, občas zapomenout na své vlastní hodnoty a začít jednat zcela jinak než by chtěl. Jako by v románu nebylo místo pro dětskou naivitu, Paul i ve svých patnácti letech je rozumově vyzrálý, občas až příliš vážný, do jisté míry na tom má zásluhu jeho celoživotní výcvik a mnohem větší absenci dětské naivity vidíme u Paulovy sestry Alie.

Jistě obdivuhodná je Herbertova poctivá práce, která tkví v pečlivém promýšlení detailů. Za zmínku stojí některé zvyky na Arrakisu související s vodou:

„*Dveře, v nichž stál, lemovala široká umývadla ze zdobené žluté a zelené keramiky. U každého z nich stál stojan s ručníky. Je zde takový zvyk, jak mu hospodyně vysvětlila, že hosté, když vstoupí, obřadně smočí v nádobě ruce, vylejí na podlahu několik kalíšků*

vody, osuší si ruce ručníkem a použitý ručník odhodí do zvětšující se louže u dveří. Po večeři se venku sejdou žebráci, aby si z ručníků vymačkali vodu.“[23]

Uvažoval nad tím, jak by lidé z jiné planety a zvláště z té, kdy byl vody dostatek, působili oproti lidem z Arrakisu, kolik osob by přežilo z tekutin z jednoho takového člověka: „*Kynes si ho pátravě prohlížel, viděl v něm tkáně bohaté na vodu.*“[24] a jak by asi tito lidé zvyklí na dostatek tekutin, vnímali lidi z Duny: „*Ta žena vypadala tak vrásčitě a vyschle jako kdokoliv z davu, který je toho rána vítal po celé cestě z letiště. Na této planetě všichni domorodci vypadají podvyživeně a jsou vrásčití jako sušené švestky, pomyslela si Jessica.*“[25] Každá kapka vody by na takovém místě byla extrémně vzácná. Veškerá byť jen nepatrná vlhkost ve vzduchu by se pro přežití sbírala.

Podobně si dokázal Herbert představit, že darování vlastní vody, by bylo pro fremeny projevem největší úcty:

„*Fremen se upřeně díval na vévodu, pak zvolna odhrnul závoj, který odkryl tenký nos a ústa s plnými rty mezi lesknoucími se černými vousy. Rozvážně se naklonil nad konec stolu a na jeho vyleštěný povrch plivl.*

Když se muži kolem stolu začali hrozivě zvedat, místností se rozlehl Idahův hlas: ‚Seďte!‘

Do náhlého, napjatého ticha zazněla Idahova slova: ‚Děkujeme ti, Stilgare, za dar vlhkosti tvého těla. Přijímáme jej v tom duchu, v jakém byl nabídnut.‘ A Idaho plivl na stůl před vévodu.

Stranou pak prohodil k vévodovi: ‚Uvědomte si, sire, jak je zde voda cenná. On vám tak projevil úctu. “[26]

Dokonce zacházel až do takových krajností, jako byla zcela neuvěřitelná představa z utopení, která pro caladanského prince Paula nebyla nijak zvláštní:

„*Paul letmo pohlédl na Hallecka, vzal na vědomí, že osobní stráž zaujala obranný postoj, zahleděl se na bankéře a čekal, až bankéř postaví džbán na stůl. Pak pomalu řekl: ‚Na Caladanu jsem jednou viděl, jak vytáhli tělo utopeného rybáře. Ten… ‘*

---

[23] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 155.
[24] Tamtéž, s. 133.
[25] Tamtéž, s. 69.
[26] Tamtéž, s. 116.

‚Utopeného?‘ To se ptala dcera výrobce filtršatů.

Paul zaváhal, ale pak pokračoval: ‚Ano. Ponořeného do vody tak dlouho, až zemřel. Utopeného.‘

„Jaká romantická smrt!‘ usoudila polohlasem.“[27]

Do podrobností podobně zachází i v rámci mesiášské úlohy Paula. Ten nevědomky reaguje tak, jak má reagovat podle proroctví spasitel. Zná fremenské zvyky, ví jak se obléci do filtršatů, i přesto, že je na sobě dřív neměl. Uvědomuje si, že se musí rozhodnout, zda svou předepsanou úlohu přijme či ne, ví, že to pro něj bude oběť a už nebude cesty zpět. Frank Herbert ani nepředkládá jasný závěr, zda Paul je skutečně tím dlouho očekávaným produktem Bene Gesseritu – oním Kwisatz Haderachem („*Takto Bene Gesserit označuje neznámo, pro které hledá genetické řešení. Student Bene Gesseritu mužského pohlaví, jehož duševní síly překlenou prostor a čas.*“[28]). Vše tomu napovídá, ale Bene Gesserit očekával jeho příchod později, Jessica měla porodit dceru, neuposlechla příkazu.

Duna je plná různých symbolů, narážek, slovních hříček. Frank Herbert se inspiroval různými skutečnými termíny, pouze jim pozměnil pro své vlastní účely význam. Zcela zřejmá – čtenář nemusí být ani lingvista, aby původ slov rozeznal – je inspirace v arabštině, ale objevují se zde i termíny z latiny. Někdy vybral autor slovo kvůli zvuku, jindy mu výrazy pomáhaly utvářet různé asociace.

Samotný název románu nese skrytý význam. Autor jej vybral na základě onomatopoické podobnosti se slovem „doom“. Anglický výraz „doom“ znamená osud, ale také zhouba či zkáza. „*He hoped Dune would serve as an ‚ecological awareness handbook.*“[29] Je zcela jasné, že se snažil o varování nad možnými důsledky ekologických problémů. Téma ekologie bylo v době vzniku románu velmi aktuální.

Arabština je použita ve fremenském jazyce, slova mnohdy mají signifikantní význam. Náhodný není ani výběr vlastních jmen. Například jméno Paulovy mladší sestry – Alia – podobné jméno vlastnila členka rodiny proroka Mohammeda. Ani jméno rodu – Atreidové – není zvoleno náhodně. Vychází ze jména krále Agamemnona, respektive ze jména jeho otce – Átreus (*Átreovci, u Homéra synové*

---

[27] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 173.

[28] Tamtéž, s. 624.

[29] LEONARD, Andrew. To Save California, Read Dune. *Nautilus* [online], 4. 6. 2015, aktualizováno 15. 6. 2015 [cit. 2. 5. 2021]. Dostupné z: <http://nautil.us/issue/25/water/to-save-california-read-dune>

Átreovi tj. Agamemnón a Meneláos[30]). Herbert vysvětloval svůj výběr takto: „*I wanted a sense of monumental aristocracy, but with tragedy hanging over them—and in our culture, Agamemnon personifies that.*“[31]. Podobně i zcela zřejmá zvučnost jména Vladimira Harkonnena, odkazuje k Rusku. „*The Russian sound was clearly meant to engage our prejudices—which, it must be remembered, were much stronger when Dune was written in the early sixties than they are now.*“[32]

Duna se odehrává ve vzdálené budoucnosti. Sledujeme válčící šlechtické rody. Vévoda z rodu Atreidů je nucen přesunout svůj život i svou rodinu z planety Caladan na pouštní planetu Arrakis, mezi místními známou jako Duna. Jedná se o velmi drsné místo, kde je nejvzácnější voda, jelikož je jí zde vždy nedostatek. Z toho důvodu venku lidé nosí speciální oděv zachycující tělesnou vlhkost a využívají ji následně k pití.

Úhlavním nepřítelem Atreidů je rod Harkonnenů, rod známý svou krutostí, který mučí lidi pro zábavu a jeho hlava – baron Vladimir – je natolik obézní, že musí pro pohyb používat malé antigravitační suspenzory, které ho nadnáší. Před Atreidy na Duně vládli Harkonnenové, ač jde o velmi nehostinné místo, je to také jediné místo v galaxii, kde se nachází a těží velmi důležitá komodita známá jako „melanž“ nebo „koření“. Jde o drogu, kterou využívají mimo jiné navigátoři, bez nichž by se zhroutil celý komunikační a dopravní systém Impéria. Koření je návykové a má jeden vedlejší fyzický účinek – oči se lidem po delší době zabarví na modré bez stopy bělma.

I když se Atreidové na Arrakis oficiálně přestěhovali, Harkonnenové se nemínili vzdát těžby koření. Dochází k útoku na Atreidy, vévoda je zrazen a použit jako prostředek pro zničení barona Harkonnena a mladý Paul se svou matkou prchá do pouště. Paul vykazuje známky jakési předvídavosti a mezi lidem na Duně se začíná objevovat domněnka, že by on mohl být mesiášem ze starého proroctví. Jeho matka Jessica je kněžkou z ženského spolku Bene Gesserit. Je to spolek, sesterstvo čarodějnic a velmi silných žen, které po léta ovládají systém genetiky, a Paul by mohl být jejich záměrným produktem, na který léta čekají.

---

[30] BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury.* Praha: Svoboda, 1974, s. 85.

[31] O'REILLY, Tim. Frank Herbert. *oreilly.com* [online], aktualizováno 27. 12. 2019 [cit. 24. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.oreilly.com/tim/herbert/ch03.html>

[32] Tamtéž.

Román se dočkal obrovského úspěchu. Frank Herbert však svou myšlenku ještě nedokončil. Osud Duny sledovali čtenáři v několika dalších dílech, kde Paul ztrácí kontrolu nad svým plánem, odebírá se do pouště a na těžkou cestu se musí vypravit jeho děti, především syn Leto II.

3.1 Kompozice

Román je rozdělen do několika částí. První tři tvoří: Kniha první – Duna, Kniha druhá – Muad‘Dib, Kniha třetí – Prorok. Za nimi následují přílohy: Ekologie Duny, Náboženství Duny, Zpráva o motivech a záměrech Bene Gesseritu, Almanaken-aš araf a po těchto čtyřech přílohách následuje ještě Terminologie impéria a Zeměpisné poznámky.

Každá z Knih je dále dělena do nečíslovaných kapitol. Kniha první obsahuje 22 kapitol, kniha druhá 15 kapitol, třetí kniha čítá pouhých 11 kapitol. Tyto kapitoly jsou uváděny citáty. Nejde o citáty skutečné, ale autorem vytvořené. Pod každou citací je pokaždé uvedeno, z jakého spisu pocházejí – najdeme zde úryvky z různých slovníků, vzpomínkových knih, některé se týkají Muad‘Dibova života, jinými jsou jeho rčení, Irulaniny vzpomínky, úryvky písní apod. Tyto úvodní citace jsou nedílnou součástí románu, samotné by svými úvahami vydaly na další knihu. Každý citát je spjat s princeznou Irulán. Tu v knize autor staví do pozice jakéhosi průvodce, který nám čtenářům doplňuje mezery v příběhu, vysvětluje jednání osob a to převážně Muad‘Diba. Irulán se stala kronikářkou Muad‘Dibova života, jak osobního, tak toho prorockého a vůdcovského. Některé citáty se také týkají jejích vzpomínek na život v domě jejího otce, jiné jsou o Arrakisu. Autor těmito citáty navazoval se čtenářem bližší kontakt a dotvářel jimi pro něj tolik důležité detaily. Původ citací se střídá v náhodném pořadí. Tyto úvodní texty neplní stejnou úlohu jako třeba v Boccacciově Dekameronu či v Důmyslném rytíři don Quijotu de la Mancha Miguela de Cervantesa, nepředstavují nám ve zkratce, co můžeme v dalším textu očekávat. Ale jejich povaha rozhodně není náhodná ani bezvýznamná. Pokaždé v jistém směru čtenáři naznačují, o čem následující kapitola bude vyprávět, princezna Irulán jimi vysvětluje mnohdy nevyhnutelné kroky hrdinů, ospravedlňuje jejich jednání.

Děj románu postupuje chronologicky, s Paulem se seznamujeme na planetě Caladanu, kde strávil prvních patnáct let života, čeká ho velmi těžká zkouška. Poté autor

vypráví o následujících událostech. Román však sleduje po celou dobu i ostatní postavy a proto nepůsobí tak plynule, jako kdyby se zaměřil pouze na jedinou dějovou linii, na osud hlavního hrdiny a jednání ostatních nekomentoval pouze v případě přítomnosti této hlavní postavy. Myšlenkový tok přetrhává i vnitřní řeč postav, ta je od hlavního textu rozlišena kurzívou a je samozřejmě, na rozdíl od ústředního vyprávění, v ich-formě. Několik dějových linií a také zmiňovaná vnitřní řeč postav způsobuje poměrně náročné sledování ústředního děje. Na začátku románu se po mnoho stran v podstatě snažíme jen zorientovat, jsou nám představovány zásadní postavy, nastiňován vztah mezi jednotlivými rody a jejich záměry, od počátku víme, že baron Harkonnen bude ta záporná postava, od samého začátku tušíme, že Paula čeká nějaká těžká úloha v životě, ale velmi pozvolným tempem děj postupuje kupředu a osudy hrdinů se teprve skládají jako složité puzzle.

Prostor

Čas a prostor románu od sebe nelze zcela rozdělit, ale snažím se zde alespoň částečně prostor od času odlišit. Je však poměrně nemožné, abych se o některých prvcích v románu nezmínila u obou těchto kategorií.

Hlavní dějová linie se odehrává na planetě Arrakis, ale není jediným místem, kam nás autor zve. Paul Atreides se narodil na planetě Caladan, na místě výrazně odlišné od Arrakisu. Frank Herbert se v Terminologickém impériu zmiňuje o více než patnácti různých planetách, dokonce z jiných soustav. Ale výraznou úlohu v románu jich sehrává jen několik a o zbylých jsou minimální zmínky. Čtenář jistě musí nabýt dojmu, jako by si Frank Herbert vzal mapu světa a díval se na něj přes lupu. Jako by jednoduše vzal některé oblasti na naší planetě a zvětšil a přeměnil je do podoby jedné planety. Pouštní oblasti Blízkého Východu a severu Afriky přetvořil v Arrakis. Jsou zde rozpoznatelné podobnosti s existujícími místy na naší planetě, je zcela jasná inspirace v určitých národech i zásadních událostech z minulosti. Tak jako pouze některé země, nebo třeba i jen města jsou proslulá výrobou nějakého hudebního nástroje nebo módou, takovou úlohu Frank Herbert dává celé jedné planetě.

Hrdina Paul se během svého putování dostává do velmi kontrastních míst. Přichází z planety, kde bylo mnoho moří a oceánů. Caladan by mohl mít předobraz v Británii (samozřejmě ne nezbytně, je mnoho dalších míst obehnaných mořem), když si ale uvědomíme Herbertovu inspiraci britským vojákem T. E. Lawrencem

pro postavu Paula Atreida, evokuje v nás Caladan právě Velkou Británii. Z Caladanu se Paul stěhuje na vyprahlou drsnou planetu, kde se bojuje o každou kapku vody. I zde se postupem času dostává do zcela jiného prostředí. Musí měnit přepych jejich šlechtického sídla za život mezi pouštním lidem žijícím v jeskyních.

Herbert se nesnažil v knize vytvořit nové světy bez odkazu na naši planetu. Pouze ji předkládá jako dávnou minulost, po jejíž existenci zbyly jen nepatrné stopy. O existenci Země nás ujišťuje Herbert ve chvíli, kdy Paul pročítá staré záznamy o planetě Arrakis: „*Názvy prolétly Paulovi hlavou, každý s vyobrazením vtisknutým do mnemotechnického pulzu fólisku: saguaro, habzelie dlouholistá, palma datlová, sporýš písečný, pupalka dvouletá, Echinocactus wislizeni, juka krátkolistá, ruj vlasatá, Larrea mexicana…, liška velkouchá, jestřáb, myš klokanovitá...*

Názvy a vyobrazení, názvy a vyobrazení z pozemské minulosti člověka. Mnohá z nich se už dnes ve vesmíru nenajdou nikde jinde než na Arrakisu.“[33] To jsou všechno rostliny a zvířata, která u nás skutečně existují a jak rostliny tak tato zmiňovaná zvířata jsou schopná přežívat v náročných pouštních podmínkách a právě proto na Arrakisu nechybí.

Lidstvo se po katastrofě nadvlády strojů uchýlilo do života podobnému středověku, ale v jejich známém vesmíru se vyskytují i moderní stroje, robotika, genetické inženýrství.

Čas

Není možné zcela jistě určit, o jaký čas se v románu jedná v porovnání s naší dobou. Autor se nesnažil zapřít dřívější existenci naší planety, hrdinové románu jsou ve skutečnosti velmi vzdálení potomci. Čas ale už počítají jinak. Tak jako je naše (přinejmenším křesťanská) společnost zvyklá používat označení před Kristem, po Kristu nebo před naším letopočtem a našeho letopočtu, autor pro své účely vytvořil označení P. G., zkratka označující význam „před Gildou“. Hrdinové románu počítají léta od okamžiku vzniku Kosmické gildy, která vznikla po Služebnickém džihádu – tehdy se lidé postavili strojům a zničili jejich nadvládu.

„*Herbert postavil svět Duny tak, že i když se odehrává v daleké budoucnosti, objevuje se v ní společnost a politický systém, které fungují podle feudálního modelu*

[33] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 85

raně středověkého světa.“[34] Rody se uchýlily k takto vedené společnosti ve snaze zabránit tomu, aby se opakovala historie a vládu znovu převzaly myslící stroje. Na druhou stranu se však v románu objevují různé vyšší technologie, které jasně patří do daleké budoucnosti. Kromě toho, že se lidé přepravují skrze planetární soustavy pomocí vesmírných lodí řízených navigátory, zmutovanými tvory, „*kteří dokážou před sebou prohmatávat čas, aby zjistili nejbezpečnější kurs pro nejrychlejší maxitrajlery*“[35], používají různé typy letadel, důmyslných zbraní, např. tzv. pátrače – „*krvežíznivý drát z kovu naváděný z nedaleka něčí rukou a zrakem. Může se zavrtat do těla, které se hýbe, a prokousat si cestu nervovými cestami do nejbližšího životně důležitého orgánu.*“[36] I přes obavy z myslících strojů se mezi rody pohybují tzv. mentati, lidské počítače, lidi, kteří jsou vycvičeni k tak přesnému matematickému myšlení, že je díky tomu ale možné je zneužít, protože přehlédnou svou logikou i past.

I přes zachování některých zbraní vyvinutých pokročilou technologií, ty nejdůležitější bitvy, kterými si Paul musí vybojovat své místo ve společnosti, musí absolvovat pouze s nožem. To je opět další kontrast, který Frank Herbert v Duně prosadil. Společnost impéria se pohybuje na vážkách mezi vyspělou technologií a jednoduchou účinností poměrně primitivních zbraní.

3.2 Postavy

V románu se postupně seznamujeme s velkou řadou postav. Mnohé z nich autor vykreslil velmi výrazně. Věnoval se detailům, které opakoval, kdykoliv se postava dostala na scénu. Vévoda Leto je mnohokrát popisován jako muž s výrazem dravce, Paul na svůj věk příliš drobný, ale podobně ostražitý jako jeho otec, u bojovníka a hudebníka Gurneyho je připomínána jeho ošklivost podtržená jizvou na tváři, mentati jako např. Thufir Hawat mají na rtech skvrnu po šťávě safó a jsou vycvičeni jako lidské počítače. Baron Harkonnen je popisován jako muž ohyzdně obézní a se slabostí pro hezké mladíky.

Ženské postavy mají v Duně většinou na první pohled nižší roli, jsou však pro samotný román poměrně podstatné. Jejich pozice je převážně v pozadí, pohybují šachovými figurkami velmi nenápadně, ale zcela záměrně. Lady Jessica,

---

[34] HALEY, Guy. *Kronika sci-fi: obrazové dějiny nejslavnějších děl science fiction v celé galaxii.* Vydání první. Praha: Volvox Globator, 2015, s. 232.
[35] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 532.
[36] Tamtéž, s. 85.

ač se nachází v postavení pouhé vévodovy konkubíny, je pro vévodu důležitá, dala mu syna, i když tím narušila plán Bene Gesseritu. Princezna Irulán zastává funkci průvodkyně dějem, je zapisovatelkou činů, myšlenek, chyb a nezbytných kroků Paula. Snad dominantnější postavení sehrávají v románu pouze ženy ze školy Bene Gesseritu. Ty však hýbou s budoucností impéria asi nejvýrazněji a dělají to s velkou trpělivostí a přesností. Řídily se svým plánem po velmi dlouhou dobu, dokud právě Jessica neporušila pravidlo porodit dceru. Díky ní nastala otázka, zda nakonec její syn Paul nebude Kwisatz Haderach, i přesto, že jej očekávaly o něco později.

Paul „Muad'Dib" Atreides

Frank Herbert se v případě Paula zcela zřejmě inspiroval osobností T. E. Lawrence. Stejně jako on, i Paul z obyčejných pouštních obyvatel vycvičí vojáky a dosáhne vzpoury proti Impériu.

Postava Paula Atreida získá během románu mnoho jmen. Za své fremenské jméno si volí Muad'Dib, tak říkají fremeni myši klokanovité, malému tvoru, který je jimi obdivován za jeho schopnost přežívat v poušti, navíc je to „*stvoření spojované ve fremenské pozemsko-duchovní mytologii s obrazem viditelným na Druhém měsíci planety.*"[37] Místní na Arrakisu ho od počátku považují za Lisán al-Ghariba, očekávaného proroka z jiného světa, spojujího s mahdím („*Ten, který nás povede do ráje.*"[38]), už ve svých snech ještě na Caladanu slyší, jak ho tehdy neznámá dívka nazývá Usúlem, toto jméno později získává od fremenského vůdce Stilgara. Usúl pro ně znamená „*základna pilíře*"[39]. Samotné ženy ze školy Bene Gesseritu ho považují za svého Kwisatze Haderacha, tzv. „Zkrácení cesty"[40]. Jejich dlouhodobým plánem bylo cílené stvoření mužského jedince, který bude mít vyšší schopnosti nahlížení do vzpomínek předků, než mají ony samy. Jedinec, který jim pomůže získat vládu nad impériem. Je to mnoho jmen, přinášejících mnoho očekávání, která musel nést od svého mladého věku, a v podstatě neexistovala naděje, že by z jemu předurčené cesty mohl ustoupit.

---

[37] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 626.
[38] Tamtéž, s. 625.
[39] Tamtéž, s. 635.
[40] Tamtéž, s. 624.

Postava Paula Atreida se v knize objevuje už na začátku. Do jisté míry ho vnímáme jako hlavní postavu, avšak v románu se objevuje velké množství postav, je tedy vhodnější za hlavního „hrdinu“ považovat celou planetu Arrakis.

Paul Atreides je prvorozeným synem vévody Leta a jeho jediné konkubíny Jessiky. Autor uvádí narození v 57. roce vlády imperátora. Jejich vesmírnou politiku řídí padišáh imperátor Shaddam IV., ostatní rody mají pouze podíl na vládě přidělených planet.

S Paulem se setkáváme v jeho patnácti letech. O jeho vzhledu se dozvídáme něco už na začátku, když ho navštíví ctihodná matka Gaius Helen Mohiamová (jedna z bene gesseritských čarodějnic), aby s ním vykonala zkoušku:

„‚Není na svůj věk malý, Jessiko?‘ zeptala se stařena. Její hlas, sípavý a zastřený, zněl jako rozladěná baliseta.

Paulova matka odpověděla měkkým kontraaltem: ‚Atreidové jsou známí tím, že začínají růst později, Vaše ctihodnosti.‘

‚Říká se to, říká,‘ zasípala stařena. ‚Avšak jemu už je patnáct.‘“[41]

V jeho vzhledu se mísí rysy několika jeho příbuzných. Oválný obličej zdědil po své matce, ale má výraznější lícní kosti. Vlasy má rozcuchané a černé jako jeho otec, tvar obočí však připomíná více obočí dědečkovo z matčiny strany, úzký nos a zelené až žlutozelené oči.

I přes věk působí svým rozumem už od počátku vyspěleji. V jeho uvažování je jakási vážnost, je zvědavý, ale zároveň se v něm projevuje dlouholetý výcvik, díky němuž je odměřený a velmi přímý. Je to chlapec vychovávaný jako nástupce trůnu. Vyrůstal bez přátel, pouze se svými věrnými poddanými, mezi jeho nejbližší kromě rodičů patřili Gurney Halleck a Duncan Idaho. V „*jeho mladé postavě bylo něco velitelského, nějaká vyvážená jistota, jako by ten mladík viděl a chápal to, co ostatním není dopřáno vidět a chápat.*“[42] Je obdařen věšteckými sny. Dříve než se rod Atreidů stěhuje z rodného Caladanu na nevlídný Arrakis, zdává se mu o jeskynních komplexech, kde potkává lidi s modrýma očima bez stopy bělma.

---

[41] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 11.
[42] Tamtéž, s. 131.

Narodil se benne gesseritské čarodějnici, která měla porodit dceru, ale neuposlechla a raději vévodovi dala vysněného syna. Spolek Benne Gesseritu očekával příchod Kwisatze Haderacha – chybějící článek v jejich obrovském meziplanetárním plánu. Mezi lid Arrakisu byla spolkem kdysi dávno zaseta legenda o prorokovi, mahdím, spasiteli, který přivede Arrakis do ráje. Brzy po příjezdu na Arrakis volají místní na Paula právě oslovením mahdí a tím začíná jeho pouť, kdy se musí sám rozhodnout, zda tento osud přijme či ne.

Princezna Irulán

Zcela osobitou roli zastává postava princezny Irulán, ta představuje v ději vedlejší, poměrně nevýznamnou postavičku, je přisouzena Paulovi jako jeho budoucí nevěsta, která by měla uzavřít mír mezi Atreidy a Impériem.

I přesto, že se poprvé v přímém ději objevuje až v předposlední kapitole, je přítomna v románu po celou dobu. Frank Herbert si ji zvolil za jakéhosi průvodce celým příběhem. V románu je to ona, která nám svými epigrafy na začátku každé nové kapitoly vysvětluje a občas do jisté míry omlouvá to, co se stalo a muselo se stát, co každé události předcházelo.

Představuje se jako zapisovatelka Paulova života, jeho výroků, ospravedlňuje jednání jeho či otcovo (Shaddam IV., Imperátor). Na konci románu o ní s posměchem mluví Paulova matka Jessica: „[…] *Říká se, že projevuje literární sklony. Doufejme, že v nich najde útěchu; nic víc jí nezůstane.*“[43] Je to skutečně to jediné, co Irulán zbývá, jelikož pozici Paulovy družky musí přenechat Chani – mladé fremenské ženě. O ní samotné se dovídáme tedy poměrně málo. Poznáváme ji v předposlední kapitole jako princeznu Irulán, „*o níž se říkalo, že prodělává výcvik nejskrytějších benegesseritských návyků, a která se měla stát Ctihodnou matkou. Měla vysokou postavu, obličej dokonalé krásy a zelené oči, které se dívaly skrz barona a mimo něj.*“[44]

Duncan Idaho

Podobně zvláštní postavení nacházíme v Duncanu Idahovi, válečníkovi, který je v prvním díle zabit při útoku. Chci ho zde alespoň krátce zmínit, jelikož autor se s touto postavou nechtěl rozloučit natrvalo a tak se objevuje i v dalších dílech ságy,

[43] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 583.
[44] Tamtéž, s. 544.

kde vychází najevo, že jeho tělo sebrali inženýři z Tleilaxu a vytvořili z něj klon – tzv. gholu. Autor původně epizodní postavu přetvořil v dalšího mlčenlivého svědka událostí planety. Duncan Idaho je po staletí znovu a znovu klonován a jako jeden z mála je svědkem obrovských změn na planetě. Ve čtvrtém dílu ságy dělá společnost znavenému božskému imperátorovi Letovi II.

Baron Vladimir Harkonnen

Bezesporu nejvíce negativní postavou je v románu baron Vladimir Harkonnen. Jde o hlavní postavu z harkonnenské linie. Od něj ani neočekáváme nic než zlo, intriky a úskoky. Je představován jako velmi odpudivý muž:

„Baron se pohnul a poodstoupil od glóbu Arrakisu. Když se vynořil ze stínů, vynikly pravé rozměry jeho postavy – odpudivě a nesmírně otylé. A mírná vyboulení pod záhyby jeho tmavého roucha prozrazovala, že veškerý ten tuk je zčásti nadnášen přenosnými suspenzory, připoutanými řemeny k tělu. Ve skutečnosti mohl vážit snad dvě stě kilo standardu, ale jeho nohy nenesly víc než padesát.

‚Mám hlad,' zabručel baron a rukou plnou prstenů si otřel masité rty; pak svýma očima obalenýma tukem shlédl na Feyda-Rauthu. ‚Pošli pro jídlo, můj milý. Než si půjdeme lehnout, najíme se. "'[45]

Výrazným harkonnenským znakem jsou plné v koutcích svěšené rty a jejich proslulá bezmezná krutost.

Baron je postavou představující pravý opak Atreidů, je krutý, bezcitný a zvrácený. Baví se mučením svých poddaných a mezi jeho největší slabosti patří mladí krásní muži. Ani s touto figurkou se Frank Herbert nedokázal rozloučit natrvalo. V dílu *Děti Duny* se objevuje jeho zvrácená mysl přebírající vládu nad Paulovou sestrou Alií.

V románu vystupuje mnoho postav, které více či méně ovlivňují další kroky našeho hlavního hrdiny. Frank Herbert měl téměř u každé osoby potřebu ji co nejdůkladněji vykreslit, nenechal čtenáře rozmýšlet ani nad minulostí jednotlivých postav, u všech nám ji prozrazoval. Vysvětloval veškeré pohnutky hrdinů.

[45] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 33.

3.3 Hlavní motivy

Prvotním impulsem pro vznik románu byl autorův zájem o ekosystém v oblasti Pacifiku. Jeho zájem se následně ubíral směrem k ekologii. „*SF se dlouhá léta ekologii nevěnovala, ani v ní nenacházela inspirační zdroje, neboť ještě pro první třetinu dvacátého století byl např. symbol dýmajících komínů, dnes jednoznačná metafora pomalé zkázy, považován všeobecně za obraz pokroku, rozvoje lidského umu, zdokonalení životních podmínek.*“[46]

Ekologie spolu s náboženstvím tvoří v románu zvláštní propojení. Prostřednictvím víry se snaží mnoho lidí změnit Dunu v příznivější místo pro život. Paul se stává nástrojem spolku bene gesseritských čarodějnic, nedokáže se vymanit z předurčené cesty. Nevidí jinou možnost než přistoupit na svou roli. Vedle primárních motivů jako ekologie a náboženství se v Duně promítají i další. Herbertova Duna je plná různých symbolů, slovních hříček a narážek. Mimo následně rozvedené motivy chci zmínit ještě i motiv žluté barvy. „*In the* Dune *trilogy certain kinds of scenes—confrontations, love, tragedy—are invariably accompanied by the same background images, colors, or smells. For instance, whenever dangerous confrontations occur, the color yellow is present. Herbert says, "By the time you're well into the book, if you tell them that there was a yellow overcast to the sky, they're sitting there waiting for something bad to happen.*“[47] Žlutá barva představuje v Duně smrt a smutek. Je to všechno spojeno s nebezpečím v poušti. Základní odstín písku je žlutý a poušť je nebezpečná, lidé jsou na ní vystaveni spalujícím paprskům žlutého slunce. Touto skutečností je ovlivněno i odívání lidu na Arrakisu. Tak jako my vnímáme černou barvu vhodnou pro vyjádření smutku, v Duně přisuzuje Herbert tuto roli právě žluté barvě: „*Ghanima měla na sobě fremenské žluté rouchu smutku.*“[48]

Ekologie

Ekologie je jedním ze základních motivů Duny. Byl to vlastně prvotní impuls, kvůli kterému román vznikl. Když Frank Herbert studoval situaci u Pacifiku, zajímala ho ekologická situace. Na planetě Arrakis je pro člověka obrovským nebezpečím horko sálající slunce. Planeta je nevlídné místo, velmi těžké pro život.

---

[46] NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995, s. 113.

[47] O'REILLY, Tim. Frank Herbert. *oreilly.com* [online], aktualizováno 27. 12. 2019 [cit. 24. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.oreilly.com/tim/herbert/ch01.html>

[48] HERBERT, Frank. *Děti Duny.* Vydání druhé (v Baronetu první). Praha: Baronet, 2001, s. 266.

Bez speciálního oděvu je člověk ztracený na poušti odsouzen k smrti. Pokud ho nestihne zahubit pouštní červ, postará se o jeho skon slunce.

Planeta je natolik nehostinná, že zde přežívají jen ti nejsilnější. Žijí zde odolní živočichové, kteří se podnebí přizpůsobili. Lidé však na planetě sní o navrácení vody do krajiny.

Po léta pracuje na Arrakisu planetární ekolog Liet Kynes na odkazu svého otce. Už ten začínal s dlouholetým plánem, snažil se pomalým, trpělivým procesem změnit prostředí Duny. Cílem bylo Arrakis přetvořit natolik, aby se lidstvo nemuselo obávat každého dne, aby netrpěli žízní. Zároveň však museli brát ohled na to, aby nezničili to nejdůležitější, co planeta měla. Koření. A koření přichází s červem, ovšem pro červy je voda smrtící.

Planetárního ekologa stíhá krutý osud, je zrazen a opuštěný na poušti propadá halucinacím. Promlouvá se svým otcem. Poušť ho nakonec pohlcuje. V posledních minutách svého života však dochází k poznání, že veškerá vynaložená snaha může být s příchodem spasitele Muad'Diba zmařena. Svým džihádem urychlí pomalý proces změny planety, ovšem to může mít za následek zničení důležité fauny. Jeho citlivé zásahy do ekosystému mohou mít díky urychlení devastující účinky. To bylo něco, na co se snažil Dunou Herbert upozornit, každá sebemenší změna může vyvolat obrovský sled událostí, které už nebude možné zastavit.

Metamorfóza

Spolu s ekologií jde ruku v ruce motiv metamorfózy. Nejedná se pouze o touhu změnit ekosystém planety a dosáhnout tak proměny života na ní. Motiv přeměny, nějakého přerodu se zde opakuje několikrát a autor tento motiv neopouští ani v dalších dílech ságy.

Hrdinové v Duně procházejí nejrůznějšími změnami, ať už v rámci přizpůsobení se životu na planetě nebo kvůli změně nutné k tomu, aby byli přijati ve společnosti. Hrdinové se před námi líhnou do nových podob jako motýli z kukel, znovu se balí do svých pomyslných křídel, aby prodělali další nutnou transformaci. Procházejí velkými změnami ve fázích svého života stejně jako pouštní červi Duny.

Motiv metamorfózy sledujeme už u postavy Paula Atreida. Na začátku románu ho poznáváme jako patnáctiletého chlapce, na jednu stranu naivního, na druhou

je to mladík, který mnohé věci chápe jako dospělý, zkušený člověk. Postupně se mění v muže, který si mnoho zakusil a ví, že ho čekají ještě těžší časy, přijímá jemu částečně vnucenou pozici spasitele planety. Pomyslnou proměnou Paul prochází také během procesu tahaddí, souboj s jedním z fremenů, ze kterého může odejít živý jen jeden z nich. Výrazný přerod v Paulově životě probíhá i tehdy, kdy po útoku nepřátelských Harkonnenů prchá s matkou do pouště. Z prince se stává vyhnanec a později povstalecký vůdce, jeho dřívější návyky se musí změnit, není třeba, aby zapomenul na veškerý svůj výcvik, jen je nutné, aby splynul i s životem a bojovou technikou fremenů. Pokud bychom chtěli tento motiv hledat i dále, za hranicí prvního dílu, pak je mnohem zřetelnější v případě Paulova syna Leta II., u něj dochází přímo k fyzické metamorfóze. V rámci sebeobětování symbioticky splyne s pouštním červem a stává se tak zcela novou bytostí. Jako jistou proměnu můžeme vnímat i změnu Duncana Idaha. Stal se v pokračováních výtvorem Tleilaxu, jeho smrtelný život, který skončil kdysi dávno v minulosti je znovu a znovu obnovován.

Náboženství/Mesiáš

V románu je patrný vliv islámské kultury, mimo ni byl ale Frank Herbert ovlivněn i odnoží mahájánového buddhismu, zvaného Zen.

Filozofií buddhismu se řídí lidé už přes dva a půl tisíce let. Buddhismus zasáhl lidstvo v nejrůznějších končinách světa, např. v Americe je velmi pevně zakořeněn. „*Buddhisté věří, že lidské bytosti jsou touhou připoutány k cyklu zrození, života a smrti a že se mohou nesčetněkrát narodit na různých úrovních existence.*“[49] Po Buddhově smrti se filozofie rozdělila do dvou hlavních buddhistických škol: théravádového a mahájánového buddhismu. Učení théravády (théraváda znamená „cesta starších“) je příznačné pro jihovýchodní Asii (Šrí Lanku, Thajsko, …). Mahájánový buddhismus (mahájána = „velký vůz“) se v rozdělení do několika dalších škol uchytil např. v Japonsku, Koreji, Tibetu nebo Číně.

Podobu v mahájánové buddhistické filosofii můžeme spatřit už v jednom ze základních principů. Buddhisté se snaží dosáhnout nirvány. „*Jako vozidla na cestě k osvícení lze použít čehokoli – včetně manter, kóanů, štípání dříví nebo nošení vody.*“[50] V Duně fremeni shromažďují v jeskyních vodu, která má v budoucnu pomoci

[49] KEENE, Michael. *Světová náboženství.* Vydání první. Praha: Knižní klub, 2003, s. 66.
[50] Tamtéž, s. 71.

ke změně na planetě, která pro ně bude představovat spásu, zmizí každodenní strach o přežití. Bene Gesserit po mnoho let vkládal mezi fremeny pověsti o spasiteli, kterým změní jejich životy. Místní z Arrakisu se nedokážou ubránit už od počátku pocitu, že Paul je ten, na kterého čekají – mahdí – „*Ten, který nás povede do ráje.*“[51] V islámském světě mahdí označuje „*nejprve arabské označení ‚Bohem správně vedeného‘, později vztahováno ší'ity na tzv. skrytého nesmrtelného imáma, který přijde ve vhodném čase obnovit na zemi víru a spravedlnost.*“[52] Herbert tento význam ponechává v rámci svého románu v podstatě nezměněný. A spojují s ním i jiné jméno: Lisán al-Gharib: „*Hlas z vnějšího světa.“ Ve fremenských legendách o spasiteli mimosvětský prorok. Někdy se překládá jako ‚dárce vody‘.*“[53] Objevuje se u něj příliš mnoho shod, že ani planetární ekolog Liet Kynes se tomuto pocitu nedokáže zcela ubránit, ač ví, že by legendám nijak věřit neměl. Paul však reaguje tak, jak se od Lisán al-Ghariba očekávalo:

„*Kynes věnoval zamračený pohled nejdříve vévodovi, pak Paulovi a nakonec řekl: ‚Většina místních domorodců z pouště je pověrčivá. Nevšímejte si jich. Nemíní to zle.‘ Ale sám si uvědomil slova z legendy: Pozdraví vás svatými slovy a vaše dary budou požehnáním.*“[54]

Oblékne si poprvé speciální oděv do pouště a Kynes mu chce pomoci šaty správně urovnat, diví se však, protože Paul je má oblečené správně. Zjišťuje, zda už měl někdy tzv. filtršaty na sobě, ale dozví se pouze to, že se Paulovi jednoduše zdálo správné je tak upravit. „*A Kynes si otřel rukou bradu a myslel na legendu: On bude znát vaše návyky, jako by se s nimi narodil.*“[55]

Mezi lidmi se udržuje úcta k posvátným zvířatům, kterým se přisuzuje vyšší moc. Pouštní červi nejsou jen lovci, jsou nazýváni jako Šaj-hulúd, což má znamenat stařešina pouště. Myš klokanovitá – zvaná Muad‘Dib – je zvíře „*spojované ve fremenské pozemsko-duchovní mytologii s obrazem viditelným na Druhém měsíci planety. Toto stvoření obdivují fremeni pro jeho schopnost přežít ve volné poušti.*“[56]

---

[51] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 625.

[52] TAUER, Felix. *Svět islámu: dějiny a kultura: nástin politického, sociálního, hospodářského a kulturního vývoje zemí, do nichž proniklo učení arabského proroka, od jeho vystoupení do konce první světové války.* Vydání druhé. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 381.

[53] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 624.

[54] Tamtéž, s. 134.

[55] Tamtéž, s. 136.

[56] Tamtéž, s. 626.

Osud

Paul byl vychováván jako nástupce na atreidský trůn. Neměl přátele, od mládí se učil umění boje, byl vzdělaný, vlastně ani nepoznal bezstarostnost dětství. Jeho život však nabere prudkého zrychlení v době, kdy se stěhuje s rodinou na Arrakis. Už předtím mívá sny o pouštních lidech, slýchává dívku, která chce, aby jí vyprávěl o vodách Caladanu. Příjezdem na Arrakis si brzy začne uvědomovat, že sny nebyly pouhými sny, ale předzvěstmi. Vše napovídalo tomu, že se bude muset velmi brzy rozhodnout, kterým směrem se v životě vydá.

Není jediný, který si tuto skutečnost uvědomuje. I jeho otec si brzy všímá, že lidé na Arrakisu si spojují Paula s legendou:

„‚Než se vzdálíte, můj pane, měl byste si prohlédnout jeden filmový sestřih. Je to první aproximace analýzy fremenského náboženství. Žádal jste mě, abych vám o něm podal zprávu.‘

Vévoda se zastavil a promluvil, aniž se otočil: ‚Nepočká to?‘

‚Ale jistě, můj pane. Já jen, že jste se mě ptal, co tehdy volali. Volali ‚Mahdí!‘ Oslovovali tak mladého pána. Když...‘

‚Paula?‘

‚Ano, můj pane. Mají zde takovou legendu, proroctví, že za nimi přijde vůdce, dítě Bene Gesseritu, aby je dovedl ke skutečné svobodě. Je to běžná legenda o proroctví.‘“[57]

A později klade vévoda svému synovi na srdce, že by neměl zapomínat na to, jak ho zdejší lidé vnímají:

„V tom filmovém záznamu – říkají ti ‚Mahdí, Lisán al-Gharib‘ - toho bys mohl v nouzi nejvyšší využít.“[58]

S prorokem úzce souvisí i plán Bene Gesseritu a jejich dlouho očekávaný Kwisatz Haderach. Lid Arrakisu očekává příchod vůdce, spasitele, ale nemají tušení, že má jít o pouhý produkt bennegesseritské školy, která pro své účely naplánovala příchod mužského potomka, který bude mít tak silné duševní schopnosti,

---

[57] HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006, s. 125.
[58] Tamtéž, s. 129.

že díky nim převezme vládu. Ctihodné matky Benne Gesseritu jsou schopny vidět minulost svých předků. Vidí však pouze vzpomínky žen, ty mužské jsou jim skryty. Právě Kwisatz Haderach má mít schopnost vidět vše a mít tak i možnost nahlédnout do budoucnosti.

Franka Herberta inspirovala odnož mahájánového buddhismu. Můžeme spatřit určité podobnosti Paula s bódhisattvou. „*Člověk se stává bódhisattvou, když se nejprve pevně rozhodne dosáhnout plného probuzení k užitku všech bytostí a potom – dokud nedojde buddhovství – věnuje eóny věků praktikování páramit.*“[59] Paul v sobě postupně probouzí plné vědomí. Podobně náročný proces však před ním absolvuje i jeho matka Jessica, když se má stát mezi fremeny novou Ctihodnou matkou. Musí se napít tzv. Vody života, jedu z koření, jehož účinky dokáže přežít jen málokdo. Proces rozšíření vědomí pomocí Vody života později zopakuje také Paul. Přistupuje na pro něj vyšlapanou cestu. Přijímá svou roli Kwisatze Haderacha, přijímá roli mahdího.

Pokud bychom nezůstali pouze u prvního dílu ságy, pak bychom mohli nacházet souvislosti s touto odnoží buddhismu i v pokračování. Paulův syn Leto II. zachází mnohem dál než Paul. Nahlíží do budoucnosti, nachází pro lidstvo jediné řešení, tzv. Zlatou stezku. Jestli se vydá po Zlaté stezce, bude to vyžadovat velké oběti a cesta bude velmi dlouhá. Tady bychom dokázali najít jistou podobu opět s bódhisattvou: „*Bódhisattva musí být člověkem trpělivým. Chce se stát buddhou, ale jeho vzdálenost od transcendentní dokonalosti nejvyššího buddhy, který zná vše a je vším, bude zřejmě téměř nekonečná. Není možno ji překonat v jednom životě. Je k tomu třeba životů nespočetných a bódhisattva musí být připraven čekat po celé dlouhé eóny, než bude moci dosáhnout svého cíle.*“[60] Leto se rozhodne oběť skutečně podstoupit, splývá s písečnými červy, stává se něčím zcela jiným, prochází metamorfózou, která je dlouhá a bolestivá. Nejde pouze o fyzickou bolest, kdy se jeho tělo mění společně s červy, se kterými splynul, ale musí po celé stovky let sledovat, jak všichni, které znal, umírají. Ve čtvrtém dílu ságy, nazvané *Božský imperátor Duny*, sledujeme vládu Leta II. Od počátku jeho transformace je to už více než 3500 let, mnoho se změnilo a Leto udržuje svou vládu nad Arrakisem,

[59] CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu.* Vydání první. Brno: Jota, 1997, s. 54.
[60] Tamtéž, s. 54.

kterému se už dávno říká pouze Rakis. Jeho vláda je takřka tyranská, ale ví, že to je jediná šance, jak zachránit lidstvo.

Jednotlivé motivy, které jsem zde zmiňovala, jsou v románu velmi úzce propojeny. Herbert proplétal motivy, nechával je srůst do jednoho celku, který díky tomu nelze jednoznačně oddělit. Nevyhnutelnost Paulova osudu je úzce spojená s uměle vytvořenými legendami o spasiteli, s náboženstvím pěstovaným mezi fremeny, kteří očekávají, že jejich zachránce přijde a pomůže jim změnit ekosystém planety.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažila o interpretaci vědeckofantastického románu *Duna* z rukou amerického autora sci-fi Franka Herberta. Nastínila jsem vývoj vědeckofantastické literatury. Poté jsem se přesunula k samotnému románu. Za nezbytné jsem považovala upozorňovat i na opakující se prvky v následujících dílech románové ságy. Příběh o Duně totiž pokračoval velmi plynule a prostředí se podle toho měnilo. Vzhledem k tomu, že autorovým hlavním záměrem bylo upozornit na možné nežádoucí následky ekologických změn, bylo právě proto nutno poukazovat na rozvoj této myšlenky i v pokračováních.

V kapitole zaměřené na motivy jsem se zaměřila jen na několik motivů, které jsem shledávala za ty nejpodstatnější a nejvýraznější. Frank Herbert však proplétal svůj příběh tolika motivy, že bychom jich zde našli mnohem více. Už z toho důvodu jsem alespoň v krátkosti upozornila na motiv žluté barvy.

Stejně jako je román bohatý na motivy, podobně rozsáhlý je i do počtu postav. Upozornila jsem jen na několik z nich a určitě si netroufám tvrdit, že šlo výhradně o postavy hlavní. Označit některou z postav za hlavní by nebylo v případě tohoto románu úplně moudré a i kdybych se k takovému kroku odvážila, určitě by mi kdekdo mohl vytýkat, že ta či ona postava je přece také hlavní. Frank Herbert se natolik zaobíral detaily a vysvětloval nám tolik podrobností, že se dovídáme mnohé i o postavách, které bychom v jiném případě ani více poznávat nemuseli.

Hlavním záměrem Franka Herberta byla snaha, abychom se společně s ním zamysleli nad změnami. Od prvního vydání jeho románu je to už více než padesát let, ale téma ekologie je stále aktuální, ne-li mnohem více řešené než v době vzniku jeho životního díla. Myslím, že na jeho myšlence lze ocenit především to, že se snažil na problém nazírat opravdu z různých stran, což nám mnohdy uniká. V současnosti řešíme problémy s plasty, ale vidíme vždy jen nepatrný zlomek, na který se zaměříme a bojujeme téměř do krve. Frank Herbert se zamyslel nad změnou ekosystému na písečné planetě, ale byl si vědom toho, že jedna změna vede k další a ta může zničit, co existovalo dříve. Možná se nás jen snažil naučit vnímat individuálně svět kolem nás.

Seznam použitých zdrojů

Primární literatura

HERBERT, Frank. *Božský spasitel Duny.* Vydání druhé. Praha: Baronet, 2010. 461 s. ISBN 978-80-7384-304-5.

HERBERT, Frank. *Děti Duny.* Vydání druhé (v Baronetu první). Praha: Baronet, 2001. 432 s. ISBN 80-7214-388-3.

HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání třetí. Praha: Baronet, 2006. 638 s. ISBN 80-7214-941-5.

HERBERT, Frank. *Spasitel Duny.* Vydání první. Praha: Baronet, 2000. 256 s. ISBN 80-7214-344-1.

Sekundární literatura

ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction.* Vydání první. Praha: R 3, 1995. 350 s. ISBN 80-85364-57-3.

BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury.* Praha: Svoboda, 1974. 717 s.

BUTOR, M. *Krize růstu vědeckofantastické literatury.* In Butor, M.: Repertoár. Praha: Odeon 1969. 402 s.

CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu.* Vydání první. Brno: Jota, 1997. 240 s. ISBN 80-7217-002-3.

FORMAN, Richard T. T. *Krajinná ekologie.* Vydání první. Praha: Academia, 1993. 583 s. 80-200-0464-5.

GENČIOVÁ, M. *Problémy geneze a historie vědeckofantastické prózy.* Zlatý máj 1967, r. 11, č. 7, s. 530-534.

GENČIOVÁ, Miroslava. *Vědeckofantastická literatura: srovnávací žánrová studie.* Vydání první. Praha: Albatros, 1980. 177 s.

HALEY, Guy. *Kronika sci-fi: obrazové dějiny nejslavnějších děl science fiction v celé galaxii.* Vydání první. Praha: Volvox Globator, 2015. 576 s. ISBN 978-80-511-169-2.

HERRIGEL, Eugen. *Zen.* Olomouc: Votobia, 1996. 131 s. ISBN 80-85619-50-4.

CHALOUPKA, Otakar. Příruční slovník české literatury: od počátků do současnosti. Vydání druhé. Praha: Levné knihy, 2007. 1116 s. ISBN 978- 0-7309-463-8.

KAGARLICKIJ, Julij Iosifovič. *Fantastika, utopie, antiutopie.* Vydání první. Praha: Panorama, 1982. 438 s.

KEENE, Michael. *Světová náboženství.* Vydání první. Praha: Knižní klub, 2003. 192 s. ISBN 80-242-0983-7.

LAPKA, Miloslav. *Úvod do sociologie krajiny.* Vydání první. Praha: Karolinum, 2008. 86 s. ISBN 978-80-246-1595-0.

LESTER, Robert C. *Buddhismus: cesta k osvícení.* Vydání třetí. Praha: Prostor, 2003. 208 s. ISBN 80-7260-087-7.

MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů.* Vydání první. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

NEFF, Ondřej. *Dinosaurus číslo čtyři.* In HERBERT, Frank. *Duna.* Vydání první. Praha: Svoboda, 1988. 585 s. ISBN 80-205-0001-4.

NEFF, Ondřej. *Encyklopedie literatury science fiction.* Praha: AFSF, 1995. 555 s. ISBN 80-85390-33-7.

PECHAR, Jiří. *Interpretace a analýza literárního díla.* Vydání první. Praha: Filozofia, 2002. 286 s. ISBN 80-7007-163-X.

PEPRNÍK, Michal: *„Duna“.* [Frank Herbert, román.] Zlatý máj, r. 33, 1989, č. 8, s. 503-505.

PRINGLE, David. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů.* Vydání první. Praha: Albatros, 2003. 272 s. ISBN 80-00-01126-3.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství*. Vydání první. Praha: Portál, 2002. 325 s. ISBN 80-7178-547-4.

SIROTEK, Jiří. Ze světa sci-fi: Frank Herbert. In *Světová literatura: Revue zahraničních literatur*, r. 1981, roč. 26, č. 6, s. 129-130.

ŠUST, Martin. *Slovník autorů anglo-americké fantastiky. Díl 1. A-K.* Vydání první. Plzeň: Laser, 2003. 347 s. ISBN 80-7193-144-61.

TODOROV, Tzvetan. *Úvod do fantastické literatury.* Vydání první. Praha: Karolinum, 2010. 166 s. ISBN 978-80-246-1676-6.

TOWNSEND, Colin R. *Základy ekologie.* 1. české vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. 505 s. ISBN 978-80-244-2478-1.

TRAILL, Nancy H. *Možné světy fantastiky*. Vydání první. Praha: Academia,

2011. 228 s. ISBN 978-80-200-1908-0.

VŠETIČKA, František. *Možnosti Meleté: o kompoziční poetice české prózy desátých let 20. století.* Olomouc: Votobia, 2005. 301 s. ISBN 80-7220-218-9.

WATTS, Alan. *Cesta zenu.* Vydání první. Olomouc: Votobia, 1995. 220 s. ISBN 80-900614-8-6.

ŽELEZNÝ, Ivo. *Stvořitelé nových světů: antologie světové science fiction.* Vydání druhé. Praha: Art-servis, 1990. 316 s. ISBN 80-7116-011-3.

Internetové zdroje

A. Jodorowsky about David Lynch‘s Dune. *Youtube.com* [online] 15. 8. 2014 [cit. 25. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pJ7YZXeI54s>

BAHAYELDIN, Khalid. Arabic and Islamic themes in Frank Herbert's Dune. *Baheyeldin.com* [online], 22. 1. 2004, aktualizováno 21. 7. 2009 [cit. 25. 5. 2021]. Dostupné z: <https://baheyeldin.com/literature/arabic-and-islamic-themes-in-frank-herberts-dune.html>

COLLINS, Will. The Secret History of Dune. *Los Angeles Review of Books* [online], 16. 9. 2017, aktualizováno 20. 10. 2017 [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://lareviewofbooks.org/article/the-secret-history-of-dune/>

EDISON, David. Quotes from the End of the World. Tor.com [online], 3 2. 2014, aktualizováno 29. 6. 2014 [cit. 8. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.torforgeblog.com/2014/02/03/quotes-from-the-end-of-the-world/>

HERBERT, Frank. Interview with Dr. Willis E. McNelly. *Sinanvural.com* [online], 3. 2. 1969, aktualizováno 26. 1. 2010 [cit 20. 5. 2021]. Dostupné z: <http://www.sinanvural.com/seksek/inien/tvd/tvd2.htm>

KUNZRU, Hari. Dune, 50 years on: how a science fiction novel changed the world. *The Guardian* [online], 3. 10. 2015, aktualizováno 11. 2. 2019 [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2015/jul/03/dune-50-years-on-science-fiction-novel-world>

Lawrence of Arabia Is the Unlikely Prequel to Star Wars, Dune, And All Your Favorite Fantasy Epics. *decider.com* [online], 3. 12. 2015, aktualizováno 14. 6. 2019 [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://decider.com/2015/12/03/lawrence-of-arabia-star-wars-dune-sci-fi/>

LEONARD, Andrew. To Save California, Read Dune. *Nautilus* [online], 4. 6. 2015, aktualizováno 15. 6. 2015 [cit. 2. 5. 2021]. Dostupné z: <http://nautil.us/issue/25/water/to-save-california-read-dune>

MICHAUD, Jon. Dune Endures. *The New Yorker* [online], 12. 6. 2013, aktualizováno 18. 8. 2015 [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.newyorker.com/books/page-turner/dune-endures>

O'REILLY, Tim. Frank Herbert. *oreilly.com* [online], aktualizováno 27. 12. 2019 [cit. 24. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.oreilly.com/tim/herbert/>

STASIO, Marilyn. Ccover Story: Future Myths, Arift in the Sands of Time. *The New York Times* [online], 3. 12. 2000, aktualizováno 21. 8. 2015 [cit. 4. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2000/12/03/tv/cover-story-future-myths-adrift-in-the-sands-of-time.html?src=pm>

WALTON, Jo. In league with future: Frank Herbert's Dune (Review). *Tor.com* [online], 12. 1. 2011, aktualizováno 27. 11. 2013 [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.tor.com/2011/01/12/in-league-with-the-future-frank-herberts-dune/>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kristýna Dujsíková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Interpretace románu Franka Herberta Duna
Název v angličtině:	Interpretation of Frank Herbert's novel Dune
Anotace práce:	Bakalářská práce se věnuje interpretaci románu amerického autora Franka Herberta Duna a celou ságu Duna. Seznamuje s životem a literární tvorbou předcházející autorův nejznámější román. V následující části se práce zaměřuje na kompozici románu a rozebírá některé motivy. Závěr se věnuje shrnutí práce a zhodnocení díla.
Klíčová slova:	Frank Herbert, Duna, vědeckofantastická literatura, interpretace, náboženství, ekologie, osud, metamorfóza
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis focuses on American author Frank Herbert, specifically on the interpretation of his novel Dune and the whole Dune saga. The thesis introduces author's life and his literary work, that preceded his most famous novel. The next part it focuses on the novel in terms of composition and analysis of some main themes. Conclusion is dedicated to summariting whole thesis and assessment of the book.
Klíčová slova v angličtině:	Frank Herbert, Dune, science fiction, interpretation, religion, ekology, destiny, metamorphosis
Přílohy vázané v práci:	Bez příloh
Rozsah práce:	44 stran
Jazyk práce:	Český jazyk